

PL

SANCO/6429/2009 Rev. 4 (POOL/D5/2009/6429/6429R4-EN.doc)

PL

PL

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 28.10.2009
KOM(2009)584 wersja ostateczna

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Możliwości znakowania dotyczącego dobrostanu zwierząt oraz ustanowienia
europejskiej sieci ośrodków referencyjnych ds. ochrony i dobrostanu zwierząt**

{SEK(2009)1433}
{SEK(2009)1432}

SPIS TREŚCI

1.	Kontekst i ogólne cele	4
2.	Jak zwiększyć świadomość i przejrzystość w odniesieniu do dobrostanu zwierząt	5
3.	Dobrostan zwierząt i jego związek z innymi wyznacznikami jakości	5
4.	Informacje dla konsumentów i strategie marketingowe	7
5.	Działania informacyjno – edukacyjne.....	8
6.	Wymiar międzynarodowy	9
7.	Różne standardy i ich porównanie	9
8.	Przejrzystość a badania naukowe nad dobrostanem zwierząt.....	10
9.	Wniosek.....	11

WPROWADZENIE

Debata o tym, w jaki sposób lepiej przekazywać konsumentom informacje dotyczące dobrostanu zwierząt w procesie produkcji zwierzęcej, toczy się w UE od kilku lat, co najmniej od przyjęcia w 2002 r. sprawozdania wspólnotowego w sprawie przepisów dotyczących dobrostanu zwierząt w odniesieniu do zwierząt gospodarskich w państwach trzecich i ich implikacji dla UE.

Konferencja zatytułowana „Dobrostan zwierząt – poprawa dzięki znakowaniu?” (Bruksela, 28 marca 2007 r.), zorganizowana przez Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, Komisję Europejską i niemiecką prezydencję w Radzie, była pierwszą okazją do szerokiej dyskusji z przedstawicielami wszystkich zainteresowanych stron. Po zakończeniu konferencji Rada Ministrów przyjęła w maju 2007 r. konkluzję w sprawie znakowania dotyczącego dobrostanu zwierząt, zwracając się do Komisji o przedstawienie sprawozdania, które umożliwiłoby zapoczątkowanie dogłębnej debaty w tej sprawie.

W związku z tym, aby dokładniej oszacować wagę zagadnienia oraz uzyskać jak najwięcej opinii od zainteresowanych stron w UE i poza nią, Komisja zwróciła się do zewnętrznego wykonawcy o przygotowanie **studium wykonalności**¹ i przeprowadzenie szerokich konsultacji z zainteresowanymi stronami. Studium zakończono w styczniu 2009 r.

W pierwszym Wspólnotowym planie działań na rzecz ochrony i dobrostanu zwierząt na lata 2006-2010² określono kierunek rozwoju polityk wspólnotowych i powiązanych z nimi działań, zaplanowanych na najbliższe lata w celu dalszego promowania wysokich standardów w zakresie dobrostanu zwierząt w UE i w skali globalnej, biorąc pod uwagę potencjał gospodarczy dobrostanu zwierząt dla producentów i przestrzegając jednocześnie kwestii etycznych i kulturowych związanych z tym zagadnieniem. Przykładami wykorzystania tego potencjału są niewątpliwie rolnictwo ekologiczne oraz nieobowiązkowe programy, takie jak „Label Rouge” czy „Freedom Food”.

Kluczowym elementem służącym wdrażaniu wspomnianego planu działań jest specjalna platforma informacyjna w dziedzinie dobrostanu zwierząt, ustanowiona w ramach siódmego programu ramowego UE, mająca na celu ułatwianie dialogu i wymiany doświadczeń pomiędzy zainteresowanymi stronami³. Dzięki lepszemu przekazywaniu informacji konsumentom możliwe będzie stworzenie samonapędzającego się mechanizmu, w którym powstaje popyt na żywność produkowaną z większym poszanowaniem dobrostanu zwierząt, o czym w ramach łańcucha dostaw informowany jest podstawowy producent, który może otrzymać za swój produkt odpowiednią cenę i w ten sposób odzyskać część wyższych kosztów związanych z tego rodzaju produkcją. Ponieważ większy dobrostan zwierząt często skutkuje wzrostem produkcji, producenci mają wiele możliwości odniesienia korzyści z tego systemu. Dialog między organizacjami zajmującymi się dobrostanem zwierząt, organami rządowymi, politykami, producentami, detalistami i konsumentami może rzeczywiście pomóc zwiększyć świadomość i przyczynić się do ulepszeń w zakresie praktyk hodowlanych, wyborów konsumenckich i przepisów.

¹ Pełne studium wraz z wnioskami znajduje się pod następującym adresem internetowym:
http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/farm/labelling_en.htm

² http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/actionplan/actionplan_de.htm

³ <http://www.animalwelfareplatform.eu>

Zarówno w studium wykonalności, jak i w opiniach zainteresowanych stron wyrażono poparcie dla integrowania różnych obszarów polityki związanych z ochroną zwierząt. Wiele obszarów działania w zakresie ochrony zwierząt uznano za nadające się do koordynacji na szczeblu europejskim, np. ustanowienie strategii informowania obywateli o wartości produktów wytworzonych przy zachowaniu wyższych standardów w zakresie dobrostanu zwierząt lub przygotowanie europejskich inwestycji strategicznych w dziedzinie badań.

Ogólnym celem polityki w tym obszarze jest ułatwienie konsumentom rozpoznawania i wybierania produktów wytworzonych z poszanowaniem dobrostanu zwierząt i zachęcenie w ten sposób producentów do poprawy tego dobrostanu.

1. KONTEKST I OGÓLNE CELE

Wyniki studium wykonalności wskazały na potrzebę pogłębienia dyskusji na temat lepszego przekazywania informacji o dobrostanie zwierząt i dopracowania najodpowiedniejszych do tego celu narzędzi. Poprzez niniejsze sprawozdanie Komisja chciałaby ułatwić dyskusję polityczną, w szczególności z przedstawicielami Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, w kontekście wspomnianego studium wykonalności. Metodologia wykorzystana podczas przygotowywania niniejszego sprawozdania jest zgodna z podejściem przyjętym przez Komisję w ogólnej polityce jakości w rolnictwie.

W niniejszym sprawozdaniu przedstawiona jest opinia, że polityka UE w zakresie informowania o dobrostanie zwierząt w procesie produkcji zwierzęcej powinna w przyszłości dać unijnym rolnikom potrzebne im wsparcie w walce o jakość, tak aby dostarczali konsumentom produkt o jakości zgodnej z ich wymaganiami i informowali ich o swoich staraniach w tym zakresie, oraz by otrzymywali za to odpowiednie wynagrodzenie.

W niniejszym sprawozdaniu zbadane zostały następujące zagadnienia:

- w jakim zakresie obecne instrumenty, ramy prawne i środki wpływające na informacje o jakości produktów zwierzęcych pochodzących z hodowli w zakresie dobrostanu zwierząt pozwalają osiągnąć ten cel;
- czy i w jaki sposób można instrumenty te ulepszyć; oraz
- jakie nowe mechanizmy są potrzebne (jeśli są potrzebne), by umożliwić osiągnięcie tego celu.

Wynik debaty politycznej w sprawie niniejszego sprawozdania zostanie również uwzględniony w ramach oceny wspólnotowej polityki dotyczącej dobrostanu zwierząt, która jest właśnie przeprowadzana w Komisji i która będzie kontynuowana w roku 2010.

2. JAK ZWIĘKSZYĆ ŚWIADOMOŚĆ I PRZEJRZYSTOŚĆ W ODNIESIENIU DO DOBROSTANU ZWIERZĄT

Hodowla zwierzęca w UE jest znana z wysokich standardów w zakresie dobrostanu zwierząt. Prawodawstwo dotyczące dobrostanu zwierząt ma w UE długą tradycję – pierwsze przepisy wspólnotowe w tym zakresie przyjęto w 1974 r. W obecnym prawodawstwie wspólnotowym dotyczącym dobrostanu zwierząt zawarto minimalne standardy, których zobowiązani są przestrzegać wszyscy producenci. W przypadku gdy producenci przestrzegają wyższych standardów w zakresie dobrostanu zwierząt, muszą oni znaleźć sposób, by za swój produkt otrzymać cenę odpowiadającą wartości dodanej wnoszonej dzięki przestrzeganiu tych standardów i rekompensującą poczynione inwestycje. Jedną z możliwości osiągnięcia tego celu jest przyjęcie podejścia polegającego na produkcji ekologicznej, podkreślającego, w oparciu o szczegółowy europejski plan działań⁴, znaczenie obszarów polityki zależnych od praw rynku. Dobrowolne przekazywanie informacji o cechach produktu związanych z dobrostanem zwierząt (np. program „Freedom Food”) to kolejny dodatkowy sposób przyciągania uwagi konsumenta.

Zarówno analiza wyników dwóch badań Eurobarometru⁵, jak i studium wykonalności⁶ w sprawie znakowania dotyczącego dobrostanu zwierząt sugerują, że znakowanie dotyczące dobrostanu zwierząt, dokonywane w oparciu o rzetelną wiedzę naukową i oceniane na podstawie zharmonizowanych wymogów, mogłoby umożliwić konsumentom podejmowanie świadomych decyzji związanych z zakupem i pozwolić producentom na korzystanie z możliwości rynkowych.

Należy rozważyć, co można uczynić, by w UE i poza nią rozpowszechnić wiedzę o przestrzeganych przez rolników wymogach i standardach, które obecnie wybiegają poza minimalne standardy w zakresie dobrostanu zwierząt, przewidziane w przepisach europejskich. Kolejnym zagadnieniem do przedyskutowania jest pytanie, czy cel ten można najlepiej osiągnąć poprzez znakowanie (w oparciu o standardy publiczne lub własne), publiczne kampanie informacyjne, czy połączenie różnych narzędzi.

3. DOBROSTAN ZWIERZĄT I JEGO ZWIĄZEK Z INNYMI WYZNACZNIKAMI JAKOŚCI

W ramach studium wykonalności zbadano kilka oznakowań związanych z jakością, takich jak „Label Rouge”, „Freedom Food” i „Neuland”, w tej dziedzinie

⁴ Europejski plan działań na rzecz żywności ekologicznej i rolnictwa ekologicznego COM(2004)415 wersja ostateczna.

⁵ Badania Eurobarometru z 2005 r. i 2006 r. http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/survey/index_en.htm

⁶ Kluczowy wniosek ze „Studium wykonalności w sprawie znakowania dotyczącego dobrostanu zwierząt i ustanowienia wspólnotowego ośrodka referencyjnego ds. ochrony i dobrostanu zwierząt”, przedłożonego przez Konsorcjum ds. oceny łańcucha żywnościowego (*Food Chain Evaluation Consortium*) i opublikowanego wraz z niniejszym sprawozdaniem (zwane dalej „studium wykonalności”): „Zainteresowane strony są zgodne co do tego, że obecnie istnieje wiele różnych problemów związanych z informacjami o produktach pochodzenia zwierzęcego w zakresie dobrostanu zwierząt”. Odpowiednie organizacje zainteresowanych stron wskazują często na dwa obszary: Problemy ze standardami/oświadczeniami w zakresie dobrostanu zwierząt oraz brak świadomości konsumentów i zrozumienia informacji na logo lub oznakowaniu. Jedynie nieliczni respondenci ogólnounijnej ankiety przeprowadzonej wśród organizacji zainteresowanych podmiotów odpowiedzieli, że nie zauważają istotnych problemów związanych z tym zagadnieniem.”

przeprowadzane są również obecnie dodatkowe niezależne europejskie badania (Welfare Quality⁷ EconWelfare⁸; Q-PorkChains⁹; EAWP¹⁰). Konsumenci już teraz kojarzą rolnictwo ekologiczne z wyższymi standardami w zakresie dobrostanu zwierząt w UE i poza nią. Ponadto z łatwością rozpoznają żywność ekologiczną dzięki logo UE, które zostanie odnowione i stanie się obowiązkowe najpóźniej od 1 lipca 2010 r.

Zarówno w strategiach marketingowych dotyczących oznakowań, jak i w badaniach podkreśla się, że znaczna część obywateli chce być informowana nie tylko o „właściwościach fizycznych”, takich jak obecność pożądanых i niepożądanych składników, lecz również o innych cechach żywności, którą kupują, w tym o aspektach etycznych związanych z produkcją i o sposobie traktowania zwierząt¹¹.

Z punktu widzenia konsumentów dobrostan zwierząt jest typową cechą opartą na zaufaniu. Oznacza to, że obecnie konsumenci w wielu przypadkach nie są w stanie sprawdzić, w jakim stopniu twierdzenia o dobrostanie zwierząt odpowiadają rzeczywistości. Produkty takie nadal jednak stanowią jedynie niewielki segment unijnego rynku żywności. Badania wskazują, że może to być skutkiem braku informacji i przejrzystości rynku.

W UE nie ma zharmonizowanych wymogów dotyczących znakowania informującego o standardach w zakresie dobrostanu zwierząt lub sposobów oceniania tych standardów. Niektóre zainteresowane strony opowiadały się za zasadą, że im więcej własnych oznakowań dotyczących dobrostanu zwierząt znajduje się na rynku detalicznym, tym większa potrzeba ustanowienia metodologii w celu oceny i porównywania standardów w zakresie dobrostanu zwierząt.

W związku z tym powstaje pytanie, czy mnożenie własnych systemów znakowania dotyczącego dobrostanu zwierząt na poziomie krajowym wywołuje na tyle palące problemy, że uzasadnia stworzenie systemu znakowania na poziomie UE. W przypadku jakiegokolwiek systemu tego typu na poziomie UE, który pozwoliłby uniknąć segmentacji rynku wewnętrznego oraz ułatwiłby handel wewnątrzwspólnotowy, należałoby oczywiście udowodnić, że może on wnieść wartość dodaną zarówno do istniejących systemów własnych, jak i do przepisów dotyczących produkcji ekologicznej¹², nie szkodząc im.

⁷ Welfare Quality®: Nauka i społeczeństwo – działania na rzecz poprawy dobrostanu zwierząt w łańcuchu jakości żywności (Science and society improving animal welfare in the food quality chain) – projekt finansowany przez UE (<http://www.welfarequality.net>).

⁸ EconWelfare: Właściwy dobrostan zwierząt w kontekście społeczno-gospodarczym (Good animal welfare in a socio-economic context): Projekt promujący badania nad wpływem podnoszenia standardów w zakresie dobrostanu zwierząt na zwierzęta, łańcuch produkcyjny i społeczeństwo europejskie – projekt finansowany przez UE (<http://www.econwelfare.eu>).

⁹ Q-PorkChains: Polepszanie jakości wieprzowiny dla konsumentów (Improving the quality of pork for the consumers) - projekt finansowany przez UE (<http://www.q-porkchains.org>).

¹⁰ EAWP: Europejska Platforma Dobrostanu Zwierząt: Wprowadzanie dobrostanu zwierząt do łańcucha żywnościowego (Progressing animal welfare through the food chain) – projekt finansowany przez UE (<http://www.animalwelfareplatform.eu>).

¹¹ Welfare Quality®: Nauka i społeczeństwo – działania na rzecz poprawy dobrostanu zwierząt w łańcuchu jakości żywności (Science and society improving animal welfare in the food quality chain) – projekt finansowany przez UE (<http://www.welfarequality.net>).

¹² Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 i jego przepisy wykonawcze: rozporządzenie Komisji nr 889/2008.

Mimo iż większość konsumentów zwraca uwagę na cenę, wyniki kilku badań przeprowadzonych w ostatnich latach wykazały istnienie grup konsumentów zainteresowanych kupowaniem produktów o specyficznych cechach, także związanych z dobrostanem zwierząt. W wielu państwach członkowskich ta grupa konsumentów poszukujących jakości przyczynia się do stwarzania możliwości rynkowych dla produktów spełniających wyższe standardy w zakresie dobrostanu zwierząt, posiadających tę cechę jako jedyny wyznacznik jakości lub wraz z innymi cechami, które plasują je nad innymi produktami. Szczególnie trafnym przykładem jest rynek żywności ekologicznej, gdzie harmonizacja na poziomie UE umożliwiła dotarcie do nowej grupy konsumentów: logo rolnictwa ekologicznego daje konsumentom pewność pochodzenia i jakości kupowanych przez nich żywności i napojów, a jego obecność na produkcie świadczy o zgodności z rozporządzeniem UE w sprawie rolnictwa ekologicznego, gwarantującym zgodność z wyższymi standardami w zakresie dobrostanu zwierząt poprzez skuteczne kontrole i certyfikację w całej UE.

Niektóre istniejące systemy znakowania odnoszą się, obok wymogów związanych z dobrostanem zwierząt, do innych norm jakości, m. in. w zakresie rolnictwa ekologicznego czy ochrony środowiska. Z tego powodu należy dokładnie rozważyć wartość dodaną ewentualnego systemu znakowania dotyczącego dobrostanu zwierząt na poziomie UE w kontekście istniejących systemów oraz sposoby uniknięcia nakładania się tych systemów na siebie.

4. INFORMACJE DLA KONSUMENTÓW I STRATEGIE MARKETINGOWE

Wprowadzenie „definicji zarezerwowanych” jest sposobem poinformowania nabywców i konsumentów o cechach charakterystycznych produktów i właściwościach produkcji rolnej. Obowiązkowe lub nieobowiązkowe wymogi dotyczące używania „definicji zarezerwowanych” w odniesieniu do dobrostanu zwierząt w oparciu o metody produkcji rolnej lub znormalizowane wskaźniki dobrostanu zwierząt wymagałyby opracowania szczegółowych norm europejskich i musiałyby objąć ogólnymi ramami odpowiednie gatunki i produkty.

Przykładem obecnego obowiązkowego używania „definicji zarezerwowanych” w UE są normy handlowe dotyczące jaj spożywczych. Przepisy dotyczące wprowadzania do obrotu jaj zobowiązują do znakowania skorupki zgodnie z systemem ich produkcji. Istnieją cztery dozwolone oznakowania systemu produkcji: jaja z chowu klatkowego, jaja z chowu ściółkowego, jaja z chowu na wolnym wybiegu i jaja z produkcji ekologicznej; wymogi związane z tymi systemami produkcji zawarto w przepisach, a konsumenci mogą interpretować informację z oznakowania jako wskaźnik dobrostanu zwierząt i posłużyć się nią przy podejmowaniu decyzji o zakupie jaj. Od czasu wdrożenia tych przepisów odsetek jaj produkowanych w systemie innym niż chów klatkowy znacząco wzrósł w niemal wszystkich państwach członkowskich. Przepisy dotyczące wprowadzania do obrotu jaj prawdopodobnie przyczyniły się do tego, że konsumenci zaczęli kupować mniej jaj z chowu klatkowego na korzyść jaj z innych systemów produkcji, zakładając, że produkcja jaj z chowu innego niż chów klatkowy wiąże się z większym dobrostanem zwierząt. Ponadto przykłady istniejących „definicji zarezerwowanych” stosowanych fakultatywnie zawarto w normach handlowych dotyczących mięsa drobiowego. Określono tam dokładnie wskazania dotyczące metod produkcji rolnej i zobowiązano

rolników do stosowania ustanowionych specyfikacji w przypadku używania „definicji zarezerwowanych”.

Należy rozważyć wady i zalety ustanowienia „definicji zarezerwowanych” stosowanych fakultatywnie lub obowiązkowo w normach handlowych na poziomie UE w odniesieniu do systemów produkcji rolnej, które wskazują na określone poziomy dobrostanu zwierząt, w szczególności w przypadku, gdy produkt wykracza poza minimalne standardy ustanowione w przepisach.

5. DZIAŁANIA INFORMACYJNO – EDUKACYJNE

Wiadomo, że oprócz ceny, na decyzję o zakupie wpływa wiele czynników zewnętrznych (kultura, normy społeczne, status społeczny, wpływ rodziny i grupy) i wewnętrznych (zaangażowanie, emocje, motyw, postawy, normy, osobowość). Więcej informacji na oznakowaniu powinno z zasady pomóc konsumentom dokonywać bardziej świadomych wyborów. Jeśli nie będą posiadali rzetelnej wiedzy o wartości dodanej produktów wytworzonych z poszanowaniem dobrostanu zwierząt, nie można oczekiwać, że zapłacą za nie cenę wynikającą z ich lepszej jakości.

Studium wykonalności wskazuje, że znakowanie ma szansę wywołać pożądaną efekt głównie w przypadku, gdy: a) konsumenci są odpowiednio poinformowani o znaczeniu oznakowania; b) informacja jest przedstawiona w przystępny sposób; oraz c) konsumenci (lub odpowiednie podgrupy) są z zasady zainteresowani tym, by mieć dostęp do tego rodzaju informacji przy podejmowaniu decyzji o zakupie. Zgodnie z danymi Eurobarometru sytuacja taka ma miejsce w przypadku produktów wytwarzanych w systemach produkcji uwzględniających dobrostan zwierząt.

Wyniki stadium wykonalności wskazują, że znakowanie dotyczące dobrostanu zwierząt może zwiększyć świadomość konsumentów i przyspieszyć wejście na rynek produktów wytwarzanych z poszanowaniem dobrostanu zwierząt wykraczającym poza minimalne standardy przewidziane w przepisach unijnych. Był to główny cel dla niektórych zainteresowanych stron. W rezultacie przygotowanie nowych praktyk w zakresie dobrostanu zwierząt byłoby w większym stopniu motywowane popytem na rynku. Dodatkowe szczegółowe działania informacyjne przyczyniłyby się następnie do zwiększenia świadomości w odniesieniu do problemu dobrostanu zwierząt wśród obywateli, podmiotów gospodarczych oraz producentów. Zainteresowane strony wskazały, że komunikacja ta musi być oparta o rzetelną wiedzę naukową.

Niedawno przygotowane działania informacyjno-edukacyjne mają na celu zwiększenie świadomości konsumentów w odniesieniu do hodowli zwierząt i pochodzenia produktów zwierzęcych. Tego rodzaju działania komunikacyjne zostały dobrze przyjęte przez zainteresowane strony i okazały się użyteczne w przekonywaniu opinii publicznej o znaczeniu inicjatyw dotyczących dobrostanu zwierząt, podejmowanych na poziomie unijnym i krajowym. Jednocześnie zwiększyła się widoczność polityk UE w tym obszarze dla głównych partnerów handlowych.

Ważnym zagadnieniem do dalszej dyskusji jest potencjalna rola publicznych kampanii informacyjnych w zwiększaniu świadomości konsumentów europejskich w

odniesieniu do dobrostanu zwierząt oraz w zwiększaniu udziału w rynku produktów wytwarzanych z poszanowaniem dobrostanu zwierząt. Przykłady udanych działań komunikacyjnych na poziomie UE w odniesieniu do dobrostanu zwierząt to m. in. strona internetowa dla dzieci „Farmland” oraz narzędzia internetowe będące częścią niedawnej kampanii promującej rolnictwo ekologiczne¹³. Ponadto należy również rozważyć, czy kampanie informacyjne i programy edukacyjne na temat dobrostanu zwierząt powinny być przygotowywane i organizowane na poziomie unijnym, czy krajowym.

6. WYMIAR MIĘDZYNARODOWY

W oparciu o analizy przeprowadzone przez Komisję dobrowolne systemy znakowania są dozwolone na mocy przepisów WTO pod warunkiem, że są proporcjonalne i dostępne dla producentów z państw trzecich, natomiast znakowanie obowiązkowe w ramach przepisów WTO wywołałoby więcej kontrowersji. Dyskusja o tym, w jaki sposób polityka odpowiadająca na zainteresowanie opinii publicznej kwestią dobrostanu zwierząt odbiłaby się na handlu, jest istotna w kontekście bieżących zmian na szczeblu międzynarodowym. W organizacjach WTO, OECD, OIE oraz CODEX dyskutowane są obecnie zagadnienia związane ze standardami własnymi i publicznymi oraz ich wpływem na handel i dostęp do rynku dla krajów rozwijających się.

Dobrowolna certyfikacja produktów przywożonych do UE w oparciu o zharmonizowane wymogi w zakresie dobrostanu zwierząt prawdopodobnie miałyby pozytywny skutek w przypadku krajów, które już teraz rozważają wprowadzenie zrównoważonych form produkcji zwierzęcej oraz w przypadku produktów uzyskiwanych z mniej intensywnych systemów chowu. Harmonizacja umożliwiłaby lepszy dostęp do rynku oraz długoterminowe planowanie inwestycji.

W kontekście międzynarodowych zobowiązań handlowych UE ważne będzie rozważenie niuansów gwarantujących, że produkt nie pochodzący z UE, który spełnia wymogi UE w zakresie produkcji, ma prawo wykorzystywać dowolny system jakości UE, oraz że system taki jest zgodny ze zobowiązaniami UE wobec WTO. Trzeba będzie rozważyć implikacje takiego systemu dla państw trzecich, ze szczególnym uwzględnieniem partnerów z krajów rozwijających się oraz ich zdolności do adaptacji.

7. RÓŻNE STANDARDY I ICH PORÓWNANIE

Badania pokazują, że większość konsumentów europejskich skarży się na brak informacji o dobrostanie zwierząt w procesie wytwarzania produktów, które kupują. Dlatego Wspólnotowy plan działań na rzecz ochrony i dobrostanu zwierząt na lata 2006-2010 proponuje opracowanie znormalizowanych wskaźników dobrostanu zwierząt, które byłyby naukowym narzędziem ułatwiającym mierzenie poziomu dobrostanu zwierząt, jego egzekwowanie i przekazywanie konsumentom informacji na jego temat. Projekt „Welfare Quality” ma być podstawą do opracowania

¹³ <http://www.farmland-thegame.eu>
http://ec.europa.eu/agriculture/organic/animal-welfare_pl

naukowych wskaźników dobrostanu zwierząt. Mogłoby to prowadzić do stworzenia systemu opartego nie na metodzie produkcji, lecz na wynikach uwzględniających zwierzęta i klasyfikujących dobrostan zwierząt, dzięki czemu konsumenci mogliby otrzymywać przejrzyste i wiarygodne informacje. W tym kontekście niektóre zainteresowane strony podkreśliły, że europejska sieć ośrodków referencyjnych ds. ochrony i dobrostanu zwierząt mogłaby stanowić konkretne rozwiązanie oferujące wsparcie techniczne w dalszym opracowywaniu systemu.

Praca nad tworzeniem narzędzia pomiarowego lub skali umożliwiającej porównanie standardów w zakresie dobrostanu zwierząt z uwzględnieniem różnych gatunków, systemów produkcji rolnej i etapów łańcucha dostaw jest najnowszym trendem na światowych rynkach i obiektem badań naukowych. Ocena dobrostanu zwierząt na wszystkich istotnych etapach łańcucha wartości (głównie hodowli, transportu i uboju) jest podstawą każdego systemu znakowania dotyczącego dobrostanu zwierząt. W studium wykonalności wskazano na często sporny charakter zasadności i rzetelności większości wskaźników. Zaproponowane do tej pory kompleksowe wskaźniki, takie jak „biologiczna reakcja na stres” zostały skrytykowane (w szczególności przez naukowców i producentów) jako trudne do zmierzenia.

Niektóre zainteresowane strony są jednak zdania, że naukowa i przejrzysta walidacja systemów produkcji rolnej ułatwiłaby producentom informowanie opinii publicznej o zachowaniu wyższych standardów w zakresie dobrostanu zwierząt. Pozostaje jednak pytanie, czy taka walidacja powinna być dokonywana na poziomie europejskim, a jeśli tak, to w jaki sposób.

8. PRZEJRZYSTOŚĆ A BADANIA NAUKOWE NAD DOBROSTANEM ZWIERZĄT

Zgodnie z wynikiem konsultacji z zainteresowanymi stronami wiele obszarów działania w zakresie ochrony zwierząt nadaje się do koordynacji na szczeblu europejskim, np. ustanowienie strategii komunikacyjnych w celu informowania obywateli o wartości produktów wytworzonych przy zachowaniu wyższych standardów w zakresie dobrostanu zwierząt lub przygotowanie europejskich inwestycji strategicznych w zakresie badań.

Ponadto już we Wspólnotowym planie działań na rzecz dobrostanu zwierząt na rok 2006 przewidziano, że zarządzanie standardami w zakresie dobrostanu zwierząt, ich uaktualnianie i rozpowszechnianie oraz przygotowanie odpowiednich badań społeczno-ekonomicznych i oceny skutków mogłyby przebiegać sprawniej dzięki koordynacji na poziomie europejskim. W rezultacie niektóre zainteresowane strony odniosły się do możliwości lepszej koordynacji i korzystania z wiedzy fachowej na poziomie europejskim w celu tworzenia polityki w tym obszarze.

W UE działa już kilka instytucji zajmujących się dobrostanem zwierząt, np. Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), Wspólne Centrum Badawcze (JRC) i krajowe laboratoria referencyjne. Ich mandat nie obejmuje jednak obecnie wszystkich obszarów potrzebnej fachowej wiedzy oraz w szczególności uprawnień do koordynowania zagadnień związanych z dobrostanem zwierząt na poziomie UE, jak wskazały różne zainteresowane strony.

Ponadto europejskie środowisko naukowe kończy pięcioletnią bliską współpracę w ramach projektu „Welfare Quality”. Poproszeni o konsultację naukowcy

wielokrotnie podkreślali, jak ważne jest ustanowienie w pierwszej kolejności stałej sieci europejskiej. Ponadto kilku międzynarodowych partnerów handlowych UE¹⁴, zarówno w dziedzinie nauki, jak i gospodarki, również zaapelowało o podtrzymanie podejścia opartego na współpracy w ramach sieci, którego przykładem może być „Welfare Quality”. Poza tym główne zainteresowane strony zauważyły potrzebę istnienia niezależnego źródła informacji na poziomie UE oraz obecne ryzyko powielania się działań.

W tym kontekście w ramach studium wykonalności przeanalizowano różne modele sieci referencyjnej i związane z nimi koszty. Szukając najlepszego rozwiązania autorzy studium doszli do wniosku, że europejska sieć ośrodków referencyjnych, która mogłaby dostarczyć technicznego wsparcia przy opracowywaniu i wdrażaniu polityk związanych z dobrostanem zwierząt, w tym w odniesieniu do certyfikacji i znakowania, powinna opierać się na centralnym instytucie koordynacyjnym współpracującym z siecią odpowiednich, uznanych przez Wspólnotę instytucji badawczych w państwach członkowskich. Jest to metoda wypróbowana w obszarze łańcucha żywnościowego, gdzie wspólnotowe laboratoria referencyjne koordynują sieci krajowych laboratoriów referencyjnych¹⁵. Partnerzy sieci mogliby m. in. wykonać następujące zadania: przeprowadzanie badań i ocen skutków, realizacja ukierunkowanych badań dotyczących dobrostanu zwierząt mających znaczenie dla Wspólnoty, prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych itp.

Konieczne będzie rozważenie, czy zalety, w tym pod względem obciążenia administracyjnego, przeważają nad wadami opracowania europejskiej sieci krajowych ośrodków referencyjnych w celu naukowej walidacji standardów w zakresie dobrostanu zwierząt przyjmowanych na zasadzie dobrowolności i czy projekt ten przyczyni się do powstania różnorodnych polityk w dziedzinie dobrostanu zwierząt. Jedno z rozwiązań polegałoby na wykorzystaniu jako punktu odniesienia istniejącego modelu wspólnotowych laboratoriów referencyjnych w zakresie zdrowia zwierząt. Wspólnotowe laboratoria referencyjne są finansowane z tzw. „funduszu weterynaryjnego” (decyzja Rady 2009/470/WE) w zamian za świadczenie pewnych określonych usług i koordynowanie krajowych laboratoriów referencyjnych w interesie Wspólnoty.

9. WNIOSEK

W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono szereg zagadnień związanych ze znakowaniem dotyczącym dobrostanu zwierząt, przekazywaniem informacji w tej sprawie konsumentom, ewentualnym utworzeniem europejskiej sieci ośrodków referencyjnych ds. ochrony i dobrostanu zwierząt, w oparciu o wyniki zewnętrznego badania przekazanego Komisji w styczniu 2009 r. Sprawozdanie ma za zadanie umożliwić Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów podjęcie pogłębionej dyskusji na temat znakowania dotyczącego dobrostanu zwierząt, o którą apelowała Rada. Ta międzyinstytucjonalna dyskusja będzie stanowić dla Komisji podstawę rozważań

¹⁴ Partnerzy projektu „Welfare Quality”: <http://www.welfarequality.net/everyone/26562/7/0/22>.

¹⁵ Zewnętrzna ocena systemu wspólnotowych laboratoriów referencyjnych jest przeprowadzana dla Komisji i zostanie zakończona przed końcem 2009 r.

dotyczących kształtowania przyszłych rozwiązań w zakresie polityki¹⁶.Konkretne wnioski złożone w wyniku debaty politycznej zostaną poddane dalszej dokładnej ocenie skutków.

¹⁶ Zob. też sprawozdanie z oceny skutków dołączone do niniejszego sprawozdania (COM(2009)xxxx).